

2009-08-27

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Klinisk forskning - Ett lyft för sjukvården (SOU 2009:43)

Utbildningsdepartementet har genom slutbetänkandet daterat 2009-06-03 gett Sveriges Tandläkarförbund möjlighet att yttra sig över utredarens förslag.

Sveriges Tandläkarförbund ser positivt på utredarens förslag och anser att utredaren på många sätt har hörsammat de kommentarer som framförts efter utredningens delbetänkande. Dock vill vi i detta remissvar inledningsvis betona vikten av att hela vården innefattas av utredningens förslag och inte – som titeln antyder – bara sjukvården. På flera ställen i utredningen riktar sig även utredaren enbart till det medicinska området, något Sveriges Tandläkarförbund anser vara olyckligt då det är viktigt att samtliga yrkeskategorier inom vårdområdet omfattas av utredarens förslag.

Specifikt om tandvården

Svensk tandvård har utifrån ett internationellt perspektiv tidigare haft en tät position när det gäller klinisk forskning vilket också lett till avsevärda förbättringar i befolkningens orala hälsa. I och med 1990-talets neddragningar inom grundutbildningen för tandläkare med åtföljande ekonomiska och personalmässiga neddragningar tappade den kliniska forskningen mark. Trots detta identifierar utredningen odontologin som ett av de internationellt starka forskningsområdena. Idag ser man en hög medelålder bland forskare och det är svårt att rekrytera och behålla yngre forskare. Mot bakgrund av detta ser Sveriges Tandläkarförbund utredningens förslag viktiga för säkerställande av klinisk odontologisk forskning av god kvalitet även i framtiden.

Utredaren beskriver i utredningen specialistutbildningen för läkare och vikten av att forskarutbildningen kan integreras med specialistutbildningen. Sveriges Tandläkarförbund vill här påpeka att även tandläkare genomgår specialistutbildning och att samma aspekter gäller för detta område. På de odontologiska lärosätena har särskilda kombinationstjänster inrättats där tandläkarna genomgår forskarutbildning och specialistutbildning parallellt, något som förbundet anser vara värdefullt att bevara och bygga vidare på.

Rekrytering av unga kliniska forskare inom odontologin är en av de viktigaste åtgärderna för kvalitetssäkring av såväl den odontologiska kliniska forskningen som den framtida utvecklingen av tandvården. För att lyckas med detta krävs att meritvärdet för forskningen stärks och blir tydligare. Forskning ska innebära en karriärmöjlighet. Här är Tandläkarförbundet positivt till de förslag utredningen presenterar kring meritvärde och tjänstekonstruktioner. Även inom odontologin finns det behov av en långsiktig finansiering av tjänster som kombinerar såväl klinik som forskning. Sådana tjänster utgör ett viktigt led i kvalitetssäkring av tandvården. En annan viktig förutsättning för forskningen och för rekryteringen av forskare är att säkerställa basresurser för att ha tillgång till kliniska laboratorier, teknisk utrustning, uppbyggnad av databaser, stöd för statistisk bearbetning och utformning av ansökningar för

forskningsanslag m.m. Det senare gäller i hög grad vid ansökningar till externa anslagsgivare något som är viktigt inte minst för den svenska spetsforskningen.

Tandläkarförbundet ser positivt på utredarens förslag som berör forskning om behandling och implementering. Även här är det dock viktigt att tandvården finns med i vad som i utredningen benämns medicin. Sverige har en unik möjlighet inom just tandvårdens behandlingsutvärdering tack vare den organisation som finns för barn- och ungdomstandvården samt ersättningssystemen inom vuxentandvården. Därtill kan läggas det arbete som pågår med en utbyggnad av fler register. Detta ger tandläkarkåren möjlighet att utvärdera olika former av behandlingsinsatser, preventivt arbete etc. samt kommer att vara till stor hjälp när nya behandlingsmöjligheter ska föras ut till klinikerna. Framtiden kommer att ställa större krav på evidensbaserad tandvård och här har vi möjligheter att utveckla tandvården ytterligare. För att utvärdering och implementering av nya odontologiska behandlingsmetoder (evidensbaserad) ska kunna genomföras på ett optimalt sätt behövs en tydligare organisatorisk struktur. Sveriges Tandläkarförbund välkomnar därför utredarens förslag till ekonomiska satsningar, inrättandet av en kommitté för klinisk behandlingsforskning på Vetenskapsrådet samt att man bildar en nationell samarbetsorganisation – Samarbetsgrupp för akademisk medicinsk behandlingsforskning (SAMS).

Universitetsmedicinska centra

Som utredaren påpekar så sker redan idag majoriteten av den odontologiska kliniska forskningen i ett samarbete mellan universitet/högskola och landstingen. Dagens dubbla huvudmannaskap kan av och till utgöra ett problem också inom odontologin. Sveriges Tandläkarförbund välkomnar därför utredarens förslag att införa särskilda Universitetsmedicinska Centra (UMC). Klinisk forskning av god kvalitet är viktigt för båda parter – såväl stat som landsting. Därför anser Sveriges Tandläkarförbund att utredningens förslag om en ledning som gemensamt utses av stat och landsting och att UMC får uppdraget att utgöra regionala kunskapscentra med ansvar för utbildning, forskning och kunskapsspridning väl motiverade och angelägna. En följd av detta bör vara att man även på odontologins sida ser behovet av forskarkompetens vid tillsättning av cheftjänster inom t.ex. specialisttandvården och vid odontologiska centra mm.

Sveriges Tandläkarförbund vill även passa på att betona vikten av att odontologi bör finnas med som ett särskilt uppdrag vid UMC i Umeå, Stockholm, Göteborg och Malmö. Detta då institutionerna för odontologi finns i gemensam organisationsstruktur med de medicinska institutionerna i Umeå, Stockholm och Göteborg. Det är även viktigt att den odontologiska kliniska forskningen tillförsäkras basresurser och infrastruktur inom respektive UMC och att öronmärkta pengar tilldelas den odontologiska kliniska forskningen för att denna inte ska tvingas konkurrera, på ojämlig basis, med medicinforskningen om gemensamma medel för forskning.

Om svensk odontologisk klinisk forskning ska kunna hävda sig internationellt och åter inta den tätposition man haft tidigare krävs en tydligare samordning av och samarbete kring forskningen mellan stat, högskola, landsting, regionala FOU-enheter etc. Tandläkarkåren är numerärt begränsad (ca 7500 aktivt verksamma) och andelen disputerade tandläkare är lägre än vad som gäller för läkarkåren. Detta ökar behovet av samordning av forskningen. Att instifta ett system med Universitetsmedicinska centra är ett viktigt steg i den riktningen.

Det är ofta förenat med svårighet att få tid avsatt för forskning även i de fall tjänstekonstruktioner innefattar forskning. Orsakerna är flera – bemanningsbrist i relation till klinisk verksamhet, bristande förståelse för forskningsprocessen hos personal och ledning utan egen forskningserfarenhet, för att nämna några. Tillskapandet av såväl UMC som inrättande av kombinationstjänster (klinik-forskning) utgör därför viktiga förutsättningar för utveckling och kvalitetshöjning av odontologisk klinisk forskning.

Spets- och breddforskning

Slutligen vill Sveriges Tandläkarförbund yttra sig kort om breddforskning kontra spetsforskning. Förbundet anser att det är av största vikt att båda dessa finns med inom UMC: s regi då det är en förutsättning för att en sådan konstruktion ska kunna ansvara för alla de tre delar som enligt utredaren bör vara dess uppgift – utbildning, forskning och kunskapsspridning. En allt för ensidig och kraftig övervikt mot spetsforskning kommer att försvåra inte minst för det sistnämnda uppdraget. Det är viktigt att komma ihåg att det även ur breddforskningen kommer framgångsrik spetsforskning och att den bredare forskningen på många håll kan vara en förutsättning för den mer framgångsrika forskningen.

Med vänlig hälsning

SVERIGES TANDLÄKARFÖRBUND

Roland Svensson
Ordförande